

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84767,Lukaszewski-Adam.html>
2022-10-05, 13:03

Łukaszewski Adam

ŁUKASZEWSKI Adam (2 VIII 1877, Jassy, Rumunia – 1 IV 1912, Kraków), górnik, organizator przemysłu oraz szkolnictwa górniczego, nowator. Syn Juliana, lekarza pochodzącego z poznańskiego (niektóre źródła podają rok urodzenia: 1876).

Ukończył gimnazjum realne we Lwowie, a następnie studiował w Bergakademie w Leoben w Austrii (1892–96).

Potem był nauczycielem w Krajowej Szkole Wiertniczej w Borysławiu, a od 1900 kierownikiem podziemnej kopalni wosku ziemnego (ozokerytu) Galicyjskiego Banku Kredytowego w tej samej miejscowości. Opublikował notatki *Förderschachtanlage auf den Erdwachsgruben Galizischen Creditbank in Boryslaw* oraz *Wassereinbruch auf der Grube der Galizischen Kreditbank in Boryslaw* („Oesterreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen”, 1902 i 1903). W 1903–04 odbył podróż szkoleniową do Niemiec, Wielkiej Brytanii i USA, w czasie której zapoznał się z nowymi metodami górnictwa. Obszerne sprawozdanie z tej podróży *Das Berg- und Hüttenwesen auf der Louisiana Purchase Exposition in St. Louis* opublikował w 1904 („Oesterreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen”).

Od 1904 był kierownikiem kopalni wosku „Concordia” w Borysławiu. Opatentował sposób torpedowania naftowych otworów wiertniczych, a z Z. Bielskim, późniejszym rektorem Akad. Górniczej w Krakowie, założył spółkę do budowy zbiorników podziemnych na ropę naftową. W wyniku jej działalności zbudowano kilka zbiorników w Tustanowicach i Modryczu k. Borysławia. Ł. opublikował rozprawę *Die Bergbautechnik am Ende des Jahres 1903, eine Uebersicht* („Oesterreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen”, 1904), którą przedłożył jako pracę habilitacyjną z zakresu górnictwa i maszyn górnictwa w 1906 w Szkole Politechnicznej we Lwowie. Na tej uczelni wykładał jako

docent prywatny w 1909–10.

Był także rzeczoznawcą urządzeń elektrotechnicznych i członkiem komitetu do badania niebezpieczeństw w kopalniach wosku ziemnego. Z tego zakresu przedstawił pracę *Elektryczna maszyna wywozowa* („Czasopismo Techniczne”, 1904). W tym okresie opublikował też na łamach „Przeglądu Górniczo-Hutniczego” artykuły: *Urządzenie szybu wyciągowego na kopalni wosku ziemnego Galicyjskiego Banku Kredytowego w Borysławiu* (1903), *Stan techniki górniczej w końcu r. 1903* (1904), *Zbiorniki ziemne na ropę i ich budowa* (1909).

W VII 1909 Ł. zorganizował w Krakowie, wraz z J. Sykałą, Tow. dla Przedsiębiorstw Górniczych „Tepege” z zamiarem tworzenia „rdzenie polskiego górnictwa”. Towarzystwo zajmowało się prowadzeniem badań geologicznych i wierceń poszukiwawczych, a także przebudową kopalń, projektowaniem urządzeń górniczych itp. W 1919 zostało przekształcone w spółkę akcyjną.

Ł. aktywnie uczestniczył w Zjazdach Polskich Górników (1906, 1910). Zgłaszał potrzebę opracowania w kilku wersjach językowych oddzielnej monografii przemysłu naftowego, obejmującej zagadnienia geologiczne związane z produkcją i przetwarzaniem w rafineriach (*Projekt monografii naftowego przemysłu górniczego i rafineryjnego w Galicyi*, 1910). Należał także do założycieli polskiej szkoły górniczej w Dąbrowie na Śląsku Cieszyńskim (1907–20), dla której organizował fundusze z ramienia galicyjskich przedsiębiorstw górniczych i Związku Górników i Hutników Polskich w Austrii (od 1908). Od 1911 był delegatem do Krajowej Rady Naftowej oraz członkiem Krajowej Rady Górniczej w Galicji.

Z ramienia Delegacji Górników i Hutników Polskich Ł., jako sekretarz, uczestniczył w pracach przygotowawczych do założenia Akad. Górniczej w Krakowie. Współpracował przy tworzeniu jej statutu organizacyjnego i planów studiów. W kilka miesięcy po jego śmierci (1 VII 1912) zapadła decyzja ministerstwa robót publicznych w Wiedniu o rozpoczęciu działalności uczelni w 1913.

Ł. brał udział w pracach Tow. Szkoły Ludowej w Galicji, organizował czytelnie i wypożyczalnie książek oraz wygłaszał odczyty. Był autorem broszury popularizatorskiej *Gdzie leżą nasze kresy* (1907?). Zapoczątkował i współorganizował w Cieszynie wydawanie *Kalendarza Górniczego „Szczęść Boże”* (nakład w 1910 osiągnął 10 tys. egzemplarzy), którego celem było podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w górnictwie przez podawanie informacji w przystępny sposób. Wydawnictwo to ukazywało się do 1914.

Ł. zmarł po ciężkiej chorobie, a jego pogrzeb był wielką manifestacją – zgromadził w Krakowie przedstawicieli górnictwa, a w Leoben i Przybramie – młodzież z uczelni górniczych.

K. Jahoda: *W setną rocznicę urodzin Adama Łukaszewskiego (1876–1912) – jednego z najwybitniejszych górników-społeczników na przełomie XIX i XX wieku*, „Przegląd Górniczy” 1976, nr 12; S. Kossuth: *Polacy – słuchacze Akademii Górniczej w Leoben*, Katowice 1964; *Pamiętnik I-go Zjazdu Polskich Górników w Krakowie w roku 1906*, Lwów 1907; *Pamiętnik II. Zjazdu Polskich Górników we Lwowie w roku 1910*, red. Z. Kamiński, Lwów 1912.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)